

Begrijptu ook watuleest?

Inleiding

Het verhaal gaat dat Filippus door een engel naar een verlaten weg wordt gestuurd. Daar komt hij een hoge ambtenaar tegen, die ver van huis is. Deze ambtenaar leest uit de Bijbel. Hardop. Filippus hoort hem lezen en stelt hem de bekende vraag:

'Begrijpt u ook wat u leest?'
(Handelingen 8:30)

Het klinkt als een onschuldige, simpele vraag, maar is dat juist? Begrijpen wij inderdaad wat wij lezen? Begrijpen we het altijd goed? Als wij de Bijbel lezen, snappen we het dan juist?

Het adventisme is meer dan 150 jaar geleden ontstaan omdat een groep mensen zich dat ook afvroeg. 'Begrijpen we wel goed wat we lezen?' Nee, was de conclusie. Dit betere begrip van de Bijbel was onbespreekbaar in hun kerken en gemeenten en ze moesten noodgedwongen voor zichzelf beginnen.

Een kerk werd gesticht die een aantal dingen goed begreep: zaterdag is de heilige dag, dood is dood, en God is een liefdevolle God. Een kerk gesticht op het goed lezen van de Bijbel en niet bang zijn voor de consequenties. Een kerk van de Bijbel lezen, de Bijbel bestuderen en de Bijbel interpreteren.

Dat is onze kerk. Wij houden van de Bijbel en wij houden van bijbelstudie. Wij willen de Bijbel juist interpreteren en we willen ons leven richten naar de Bijbel. Daarom doet het ons extra pijn als we het met elkaar oneens zijn over theologische zaken.

Hoe kan het dat de ene adventist de Bijbel leest en iets vindt, terwijl de ander adventist iets heel anders vindt? Waarom zeggen sommigen dat vrouwen ingezegend kunnen worden, anderen dat dat niet kan en weer anderen dat inzegening niet bijbels is? Waarom zeggen sommigen dat je mensen best mag helpen op sabbat, en anderen dat dat te veel op werk lijkt voor de rustdag?

Deze verschillen zitten vaak in het bijbellezende zelf. We lezen dezelfde tekst, maar begrijpen iets heel anders uit die tekst. Daarom willen we eens goed nadenken hoe wij de Bijbel lezen en hoe wij die interpreteren. Daarvoor is dit boekje.

Dit boekje is niet bedoeld om u te vertellen wat u moet geloven. Ook niet om u voor te schrijven hoe u de Bijbel moet interpreteren.

Dit boekje is er om dit ingewikkelde onderwerp bespreekbaar te maken. Om te begrijpen hoe u leest, hoe de ander leest, en hoe wij samen adventist kunnen zijn. Dit boekje staat ook niet op zichzelf. Het is een begin. Op de leidersdag van 3 april 2016 zijn er een lezing en workshops over dit onderwerp. Verder ontwikkelt het Landelijk Kantoor ook pakketten waarmee u makkelijk een gemeentemiddag over dit onderwerp kunt organiseren.

Uiteindelijk willen we maar een ding: dat wij samen, gegrond in de Bijbel, ons volledig kunnen inzetten voor het werk van God in Nederland en de rest van de wereld.

Introductie

Lezen is echt niet zo simpel as we vaak denken.

Soms denken we dat lezen vanzelf gaat. Niets is minder waar. Een schrijver kiest woorden uit die overeenkomen met wat hij wil communiceren, de lezer probeert van die woorden een logische gedachte te maken. De lezer doet dat in een poging te begrijpen wat de schrijver wilde communiceren. Maar lukt dat altijd? Leest u maar mee:

'Ik houd van oranje.'

Een simpel zinnetje, toch? Maar waar houd ik nu van? Van de kleur oranje? Van het Nederlandse elftal? Misschien wel van ons koningshuis. Als lezer kunt u geen antwoord geven op die vraag, en een lezer kan een schrijver natuurlijk niet even vragen wat hij of zij bedoelde. Zeker niet als de schrijver allang overleden is, zoals geldt voor de bijbelschrijvers.

Vertalen

Nog lastiger wordt het als het ook nog vertaald wordt. Daar hebben we dagelijks mee te maken, want wij

lezen de Bijbel steeds in een vertaling. De vertaler doet zijn best, maar moet natuurlijk wel kiezen. Misschien gaat de vertaler voor de simpelste vertaling:

'I love orange.'

Voor de Engelstalige lezer is de keuze nu eigenlijk bijna gemaakt. Bij *orange* denkt een Engelsman gelijk aan de kleur oranje. Dus zou je kunnen twijfelen aan de vertaling, maar wat had het anders moeten zijn dan?

'I love the Dutch football team.'

'I love the Dutch royal family.'

Beide opties zijn natuurlijk ook een keuze, allemaal zonder dat met de schrijver is gesproken over wat hij écht wilde zeggen. Dit was een simpel, niet-theologisch voorbeeld, maar wat denkt u van deze uitspraak:

'De Bijbel is waar.'

Wat wordt daarmee bedoeld? Afhankelijk van wie je het vraagt, krijg je hele andere antwoorden. Sommigen zouden

zeggen dat er geen fouten in de Bijbel staan. Anderen zeggen dat er hier en daar menselijke fouten staan, maar dat de Bijbel toch waar is. Weer anderen zeggen dat de Bijbel waar is omdat alles wat gaat over Gods daden en identiteit juist is, terwijl de historie niet gebeurd hoeft te zijn. Alle drie zeggen 'de Bijbel is waar', maar zonder dat u de schrijver kent, weet u niet welke van deze betekenissen hij of zij bedoelde. En al kende u hem, dan was het nog steeds niet zeker.

Bijbellesen

Als we lezen, interpreteren we eigenlijk vanzelf. Toen u 'ik houd van oranje' las, had u al meteen een idee welk oranje bedoeld werd. Toen u 'de Bijbel is waar' las, kreeg u meteen een idee over waarheid. Elke keer als iemand een zin leest, interpreteert hij of zij die zin. Automatisch.

Het is soms heel moeilijk om zicht te krijgen op deze automatische gang van zaken. Maar een voorbeeld helpt altijd.

Lees deze paar zinnen van Paulus:

Maar Christus Jezus heeft ons vrijgekocht van deze vloek door voor ons te worden vervloekt, want er staat geschreven: 'Vervloekt is ieder mens die aan een paal hangt.' (Galaten 3:13)

Hier verwijst Paulus naar de kruisdood van Jezus. Maar hij zegt dat Jezus aan een paal heeft gehangen. Wat bedoelt hij dan? We weten toch dat Jezus aan een kruis hing, niet aan een paal. Nu dan, wat dacht u toen u dit las? Las u 'paal,' en interpreteerde u 'kruis'? Las u 'paal' en dacht u dat 'paal' best wel een synoniem kan zijn voor een kruis? Misschien dacht u dat ze beide van hout zijn, en dat het daarom gebruikt werd. Misschien kent u uw Bijbel érg goed, en dacht u aan Deuteronomium 21:23. Misschien iets heel anders, maar u moet wel iets gedacht hebben. Dat woord 'paal' heeft u op de een of andere manier geïnterpreteerd.

Ingewikkeld

Lezen is ingewikkeld. In dit boekje proberen we te bespreken hoe we de Bijbel lezen en interpreteren. We hebben een paar korte voorbeelden genoemd, laten we nu een langer voorbeeld bekijken: slavernij.

Slavernij

Dat het interpreteren van de Bijbel niet makkelijk is, is inmiddels wel duidelijk.

De voorbeelden op de vorige pagina's laten dat zien. Maar dat waren simpele voorbeelden, makkelijke dingen. Natuurlijk is Jezus aan een kruis gestorven, en wat maakt het uit welk oranje het is. Daarom is het nu tijd voor een moeilijk voorbeeld: slavernij.

Ik hoop dat u het met ons eens bent dat slavernij niet goed is. Dat het mensonwaardig is en dat het zeker onchristelijk is. Dat is ondertussen, (gelukkig!), vanzelfsprekend. Maar wie de Bijbel op een simpele manier leest, komt misschien tot hele andere conclusies. En, laten we eerlijk zijn, dat is geen droombeeld: christenen in vroegere eeuwen gebruikten de Bijbel om slavernij te verdedigen. Laten we een blik werpen op slavernij in de Bijbel. We beginnen in Leviticus:

Als slaven en slavinnen kun je mensen kopen uit de omringende volken, of vreemdelingen die bij jullie wonen of de nakomelingen die zij in jullie land hebben gekregen. Die slaven en slavinnen zijn je eigendom, je kunt hen als erfelijk bezit aan je nakomelingen nalaten; zij zullen voor altijd als slaaf voor je blijven werken. Maar je volksgenoten, de Israëlieten, je eigen verwanten, mag je nooit als slaven afbeulen. **(Leviticus 25:44-46)**

In de woestijn ontvingen de Israëlieten de wet van God. Te beginnen met de Tien Geboden, maar later nog honderden andere wetten.

Hier leerden de Israëlieten over slavernij: slaven maken van de vreemde volken is prima. Alleen niet van de Israëlieten zelf. Deze slaven zijn ook echt slaven, ze blijven dat in het algemeen voor hun hele leven, en je kunt zelfs de slaven van je ouders erven.

In Exodus blijkt dat ook de Israëlieten slaven kunnen zijn. In Exodus 21 – één hoofdstuk na de Tien Geboden – staat:

Wanneer je een Hebreeuwse slaaf koopt, moet hij je zes jaar lang dienen; in het zevende jaar mag hij als vrij man vertrekken, zonder iets te hoeven betalen. Als hij alleen is gekomen, moet hij ook alleen weggaan; was hij getrouwd, dan mag zijn vrouw met hem meegaan. Als zijn meester hem een vrouw heeft gegeven en zij heeft hem zonen of dochters gebaard, blijven de vrouw en haar kinderen eigendom van de meester en moet de slaaf alleen weggaan. **(Exodus 21:2-4)**

Deze wet begint aardig: na zes jaar ben je als Israëlitische slaaf vrij. Maar o wee als je een vrouw of kinderen heb gekregen, deze mag je niet meenemen. Dat klinkt wel erg barbaars: je laat die man eerst trouwen, en dan houd jij zijn kinderen en vrouw!

Een stuk verderop staat dat slavinnen niet zomaar vrij kunnen komen zoals de slaven. Waarom? Omdat ze gemeenschap hebben gehad met hun meester, en nu zijn die twee aan elkaar verbonden (Exodus 21:7-10). Hier worden dus wetten over het toestaan van seks-slavernij gegeven aan de Israëlieten. Weer wat verderop wordt ook gesproken over het slaan van slaven. Dat mag, als de slaaf maar niet ter plekke sterft (Exodus 21:20-21).

Er is dus duidelijk bewijs dat het Oude Testament slavernij niet eenduidig afkeurt. Misschien verwacht u dan dat deze wetten afgekeurd worden in het Nieuwe Testament, zoals gebeurt met veel van de wreed lijkende oudtestamentische wetten. Helaas niet. Jezus spreekt over slavernij en het slaan van slaven in Lucas:

De dienaar (letterlijk: slaaf) die weet wat zijn heer wil, maar geen voorbereidingen treft en niet overeenkomstig zijn wil handelt, zal veel slagen te verduren krijgen. **(Lucas 12:47)**

Ook Paulus laat het slavenbestaan doorgaan, en hij geeft er zelfs een christelijk tintje aan. Slaven moeten hun meesters gehoorzamen zoals zij ook Christus gehoorzamen (Efeziërs 6:5). En christelijke slaven die een christelijke meester hebben, die moeten hun meester nóg harder dienen (1 Timoteüs 6:1-2).

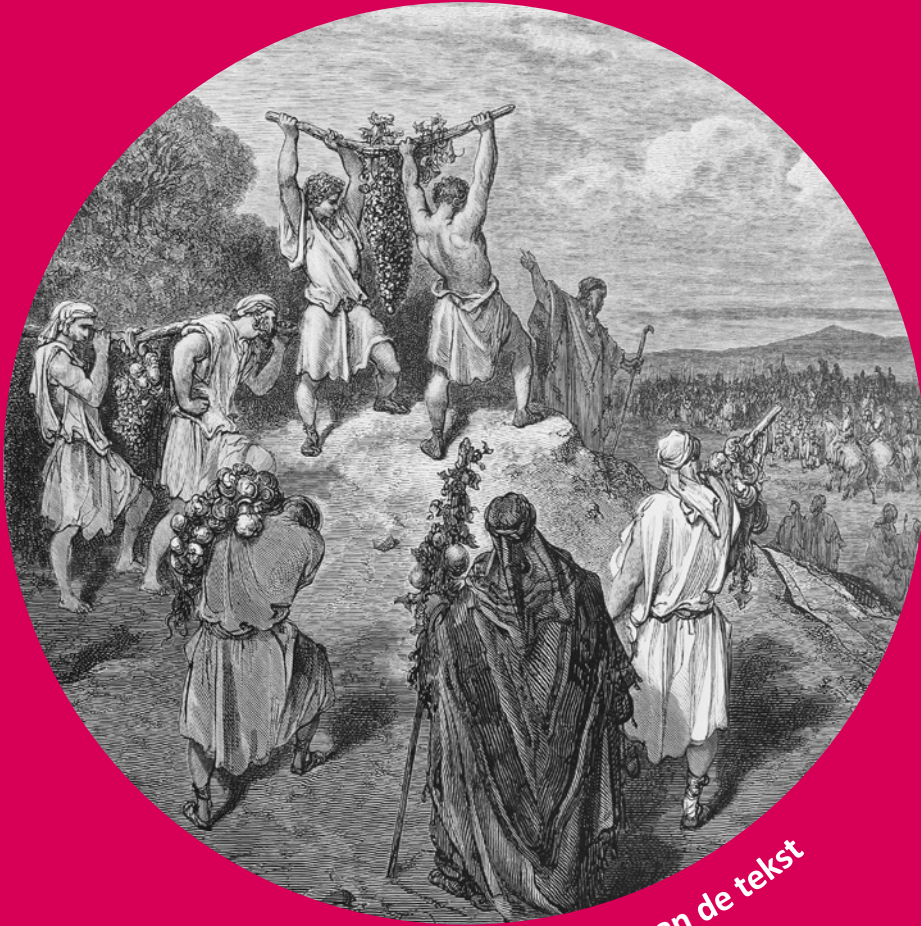
Al met al lijkt de Bijbel vrij eenduidig over slavernij: op zich is er niets mis mee, maar je moet slaven wel op een bepaalde manier behandelen. En christelijke slaven moeten uitblinken in hun slavenbestaan.

Toch zeggen wij dat slavernij verkeerd is. En dat zullen we verdedigen met de Bijbel in de hand. Hoe kan het dan dat de Bijbel duidelijk lijkt over iets, maar dat het toch anders is? Blijkbaar is een simpele lezing van de teksten niet altijd genoeg om tot de juiste interpretatie te komen. Bijbel lezen is meer dan alleen simpel lezen en toepassen. Ergens moet er interpretatie plaatsvinden, en daar ontstaan de verschillen en zien wij de grote uitdagingen.

Kijk op de volgende pagina naar de illustratie. Deze probeert weer te geven waarom elke lezer moet interpreteren.

Hermeneutische kloof

In het geval van de Bijbel overlappen de wereld van de tekst en de wereld van de lezer elkaar niet. De lezer moet hard werken om zich in te leven in de wereld waar de teksten van de Bijbel ontstonden.

De wereld van de tekst

De wereld van de lezer

Principes vooraf

Voordat we verder duiken in de moeilijkheid van het lezen, is het goed om een paar principes af te spreken.

Deze principes zijn ontstaan in de protestantse hervorming als reactie op de katholieke manier van bijbellezen. Adventisten zien zichzelf staan in de lijn van de hervormers en wij bouwen voort op hun wijze van het interpreteren van de Bijbel.

De Bijbel & de Bijbel alleen

Het eerste en belangrijkste principe van bijbeluitleg is een deel geworden van het adventistische dna. Al vanaf de periode van de vroegste adventpioniers hebben adventisten een aarzeling gekend ten aanzien van volledig dichtgetimmerde leerstellingen en hebben ze altijd gezegd dat de Bijbel de enige basis is voor hun geloof. Ook nu nog wordt als inleiding op de *Fundamentele geloofspunten* vermeld dat de Bijbel de enige basis is voor wat we geloven.

Wij geloven dat de Bijbel voldoende openbaart om als gids te kunnen dienen voor onze verlossing. Met andere woorden: alles wat een gelovige nodig heeft om te worden gered kan in de Bijbel worden gevonden. Er zijn geen gaten die gevuld moeten worden door middel van tradities, aanvullende openbaringen of uitspraken van kerkelijke leiders.

Heel de Bijbel

Het tweede principe van de protestantse hervorming is het *tota scriptura*, heel de Bijbel.

Dit principe benadrukt dat we de gehele Bijbel moeten lezen als we een bepaald onderwerp bestuderen. Theologie en bijbelstudies kunnen niet zomaar worden gebaseerd op een deel van de Bijbel, terwijl de rest buiten beschouwing wordt gelaten. Ze moeten stevig gefundeerd zijn in de gehele Bijbel.

De analogie van de Schrift

Het derde uitlegprincipe van de protestantse hervorming is de 'analogie van de Schrift', ofwel de *analogia scripturae*. Dit principe vloeit voort uit het vorige. Als wij geloven dat de hele Bijbel het woord van God is, en als de hele Bijbel door God geïnspireerd is, dan moet er een fundamentele harmonie zijn. Het kan niet zo zijn dat God zichzelf tegensprekt. Dit leidt tot drie conclusies: (a) de Bijbel interpreteert zichzelf, (b) de Bijbel is consequent en (c) de Bijbel is helder.

De goddelijk natuur van de Bijbel zorgt ervoor dat er een eenheid is tussen de stemmen van de verschillende schrijvers. Als één stem niet duidelijk genoeg is, dan helpen de andere stemmen om het geheel beter te begrijpen. Zo interpreteert de Bijbel zichzelf.

Als de Bijbel het woord van God is, moet het consequent zijn. Het kan niet zo zijn dat een deel van de Bijbel iets heel anders over een thema beweert dan een ander deel van de Bijbel. In onze uitleg moet alles wat in de Bijbel over een onderwerp wordt gezegd passen.

Als de Bijbel zichzelf interpreteert en consequent is, dan kunnen we niet anders dan aannemen dat de Bijbel helder is. Elke schrijver bouwde voort op zijn voorgangers, en zo is het ook als je de Bijbel bestudeert. Hoe langer je studeert, hoe duidelijker dingen worden.

Geestelijke dingen vragen om een geestelijke instelling

Het vierde fundamentele uitlegprincipe van de protestantse hervorming wordt vaak weergegeven met de woorden: 'Geestelijke dingen worden geestelijk onderscheiden', ofwel: *spiritalia spiritualiter examinatur*. Dit principe bouwt op de drie voorgaande en houdt rekening met het goddelijk/menselijke karakter van de Bijbel. Net zoals de bijbelschrijver een door God geïnspireerd mens was, heeft ook een goede uitlegger van de Bijbel goddelijke inspiratie nodig. Dat wil zeggen dat de hulp van de heilige Geest onmisbaar is voor een goede uitleg van de Bijbel en dat de uitlegger zelf een actief geestelijk leven moet leiden.

Het Nieuwe Testament bouwt op het Oude

Hoewel de Bijbel moet worden gezien als een geheel, moeten we toch ook oog hebben voor de verschillen in de Bijbel. De zesenzeftig boeken werden geschreven over een periode van vijftienhonderd jaar en logischerwijs is er dus een veelheid aan verschillende soorten materiaal. Daarbij moet de bijbeluitlegger ook het verschil tussen het Oude en het Nieuwe Testament in gedachten houden.

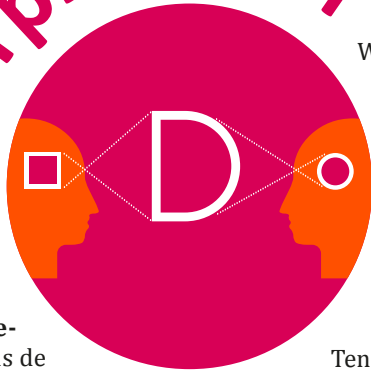
Enerzijds is er een grote mate van eenheid tussen deze twee testamenten. Er is één God. Er is één thema van een grote kosmische strijd. Er is één verlossingsplan. Profetieën in het Oude Testament worden vervuld in het Nieuwe Testament, en nieuwtestamentische schrijvers citeren regelmatig uit het Oude Testament.

Aan de andere kant is er veel verschil. Het Nieuwe Testament is echt een nieuw verbond. Met het bloed van Christus werd een nieuw verbond tussen God en de mensen gemaakt. Veel oudtestamentische instellingen – het volk Israël, de tempel, de offerdienst, het koninkrijk, het priesterschap, en de ceremoniële wet – zijn naar een ander niveau getild, vervangen of afgeschaft.

Als je de Bijbel leest, moet je wel rekening houden met deze rol van het Nieuwe Testament. Wij leven in het tijdperk van de kerk met Christus als hoofd van de kerk. De tijd van de Israëlitische koningen en priesters is voorbij.

Elke lezer moet interpreteren

Een paar bladzijden terug zag u een illustratie van de ‘hermeneutische kloof’. Dat is de dure naam voor een kloof tussen

de lezer en de tekst. Misschien heeft u er nooit over nagedacht, maar wij leven in een andere wereld dan de Bijbel. Wij leven ook in een ander tijdperk dan de Bijbel. In een ander cultuur met andere talen. Er is een grote kloof tussen onze wereld en de wereld van de Bijbel en die moeten wij op de een of ander manier overbruggen.

Als u bent geboren en getogen in Nederland en de krant leest, hoeft u heel weinig rekening te houden met kloven.

U leest in uw moedertaal. De tekst is geschreven voor uw cultuur. U deelt hetzelfde wereldbeeld als de schrijver. De tekst is een paar dagen geleden geschreven. Er is een heel kleine kloof tussen u en de tekst, en het lezen en juist interpreteren gaat bijna vanzelf. Hoogstens begrijpt u een woord, zin of verwijzing niet helemaal. Of u kent de persoon die geciteerd wordt niet. Maar als we eerlijk zijn, is de krant makkelijk te lezen.

Wanneer wij de Bijbel lezen, leest die zeker niet als de krant. Opeens wordt het veel ingewikkelder en moeten wij goed nadenken over allerlei dingen die we automatisch doen bij het lezen van de krant.

Ten eerste moeten we de Bijbel in een taal krijgen die we snappen: Nederlands, Papiaments, Engels, of een andere taal. Vertalingen – hoe goed die ook zijn – veranderen altijd de betekenis. Daarnaast moeten we de cultuur doorgronden, maar de culturen uit de tijd van de Bijbel zijn al duizenden jaren voorbij. En wij moeten het wereldbeeld van de schrijvers snappen en natuurlijk onthouden dat elke schrijver een iets ander wereldbeeld heeft. We moeten ook niet vergeten dat wij de tekst in zijn historische context moeten plaatsen, zodat we dingen juist blijven interpreteren.

Maar dat is nog maar de eerste helft van het verhaal. We moeten al deze dingen doen om de kloven proberen te overbruggen, maar ondertussen moeten we ook nog muren afbreken. Dingen die we – vaak geheel onbewust – meenemen naar de tekst: traditie en vooroordelen, onze eigen cultuur en gewoonten.

Lezen is en blijft interpreteren: bruggen bouwen en tegelijkertijd muren afbreken.

‘Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden, maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken.’ (Lucas 2:17–19)

Deze tekst lijkt heel simpel. Maria hoorde over haar zoon, en alles wat ze hoorde sloeg ze op in haar hart. Vanwege de grote liefde die ze had voor haar zoon ervoer ze diepe emoties bij de dingen die ze hoorde. Want, en dat weet iedereen, het hart is het symbool voor je emoties of de liefde.

Maar de mensen dachten toen heel anders over het hart. Het hart was in het begrip van de mensen het belangrijkste orgaan. Niet omdat het ons bloed rondpompt, want dat hadden ze nog helemaal niet door. Nee, omdat de mensen met hun hart denken. Elke hartslag was een gedachte. Maria sloeg alles wat ze hoorde dicht bij haar gedachten op – wij zouden zeggen in haar hersenen. Die emoties zitten nergens in de tekst.

Taalkundig kan de betekenis en beleving van een woord sterk veranderen en tot hele andere conclusies leiden.

Taalkundige kloof

Culturele kloof

Precies op dat ogenblik kwamen er enige farizeeën die tegen hem zeiden: ‘Vertrek, ga weg van hier, want Herodes wil u doden!’ Hij antwoordde: ‘Zeg tegen die vos: “Let op, ik drijf demonen uit en vandaag en morgen genees ik mensen, en op de derde dag bereik ik de voltooiing.”’ (Lucas 13:31–32)

Jezus noemt Herodes een vos. Bijna elke westerling gaat er klakkeloos vanuit dat Jezus bedoelt dat Herodes sluw is. Sommige Bijbels zetten dat gewoon in de vertaling: ‘Zeg maar tegen die sluwe Herodes ...’. Want, en dat weet toch iedereen, vossen zijn sluw.

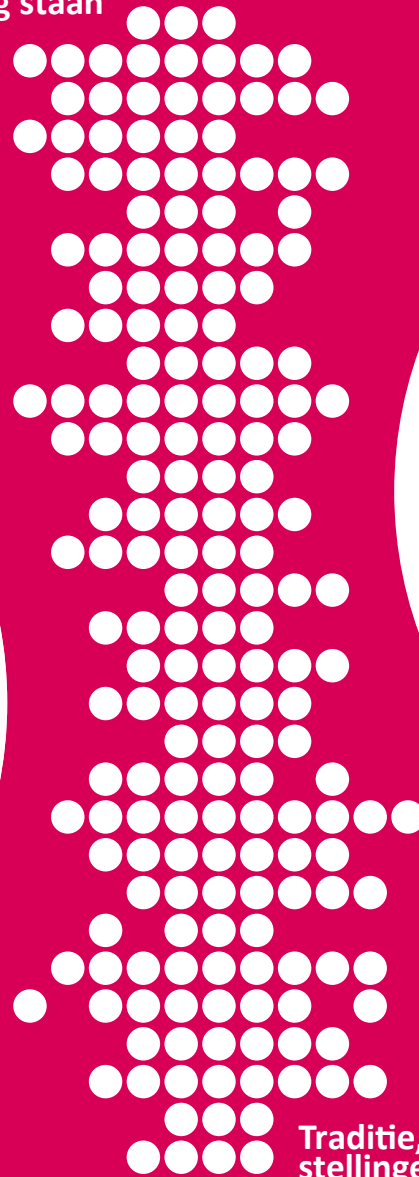
Maar dat is niet waar vossen in Jezus’ tijd om bekend stonden. In de cultuur van toen stonden vossen bekend als goede jagers. Als je een man een vos noemde, dan zei je dat hij goed was in het jagen ... van rokjes. Herodes was een man die veel van vrouwen hield, en daar naar handelde.

Zo zie je maar welk een verschil in interpretatie een culturele kloof kan opleveren.

Vooroordelen

Er kunnen veel dingen tussen ons en de tekst staan. Als lezer moeten we steeds proberen alle muren tussen ons en de tekst af te breken.

Dingen die in de weg staan

De horizon van de lezer

De horizon van de tekst

Traditie, vooronderstellingen, cultuur, vooroordelen, onwetendheid ...

Schema van interpretatie

Tot nu toe klinkt alles vrij ingewikkeld, en dat is het ook.

Gelukkig zijn we goed op weg en kunnen we ons nu een compleet beeld vormen van hoe we lezen. Op de volgende pagina's ziet u een diagram dat een en ander duidelijk moet maken. Maar als u dat ziet denkt u misschien net als de Ethiopische ambtenaar: 'Hoe zou ik dat moeten begrijpen als niemand mij uitleg geeft?'

Laten we er daarom eens goed naar kijken. Als wij lezen of interpreteren dan spelen er drie dingen: de wereld achter de tekst, de tekst, en de lezer. Deze drie zaken werken samen om een interpretatie van de tekst te creëren. Zonder een van de drie kan er niet gelezen worden: zonder de wereld achter de tekst komt de tekst niet tot stand, zonder de tekst is er niets om de lezen, en zonder de lezer is er niemand om te lezen. Alle drie zijn noodzakelijk.

De wereld achter de tekst

Een tekst kan niet tot stand komen in een leegte. Er is altijd een schrijver van een tekst, en deze schrijver leeft altijd in een wereld. De schrijver neemt zijn cultuur, taal, wereldbeeld en veronderstellingen mee de tekst in.

Hierdoor ontstaan de hermeneutische kloven die we een paar pagina's geleden bespraken.

Verder schrijft de auteur, zeker in het geval van de Bijbel, vaak voor een bepaalde groep: de oorspronkelijke lezers. Paulus schreef de brief aan de Korintiërs aan de christelijke gemeente in Korinte. Paulus zat toen niet na te denken hoe zijn tekst bijna tweeduizend jaar later zou vallen in de oren van Nederlanders. De brief was voor de Korintiërs bedoeld, en wij lezen over hun schouder mee.

De auteur schrijft natuurlijk niet zomaar wat op. Vanwege een bepaalde situatie besluit de auteur te schrijven. Soms is het heel duidelijk wat die situatie was, soms niet. Lucas, bijvoorbeeld, legt het voor ons uit. Hij kent een man, Theofilus, en hij wil die man overtuigen. Theofilus heeft een en ander over Jezus gehoord en Lucas wil laten zien dat wat Theofilus heeft gehoord betrouwbaar is.

Dus schrijft hij een boek. De specifieke situatie van bijvoorbeeld Matteüs of Marcus is veel moeilijker in te schatten, maar ook die hebben zo'n situatie.

Uiteindelijk kunnen we concluderen dat de wereld achter de tekst twee rollen speelt in het lezen. Aan de ene kant leeft de auteur in die wereld, en de auteur is nodig om de tekst te schrijven. Dat spreekt voor zich. De andere rol van die wereld is dat zij de tekst verlicht. Onze kennis van de wereld waarin de tekst tot stand kwam helpt ons de tekst goed te begrijpen. De specifieke situatie helpt ons te begrijpen waarom dingen gezegd worden, de cultuur helpt ons gewoonten te snappen, de taal helpt ons de tekst überhaupt te snappen en de oorspronkelijke lezers helpen ons te begrijpen wat de boodschap van de tekst is. Zonder deze wereld achter de tekst blijft het vaak gissen wat de betekenis is.

De tekst

De tekst is de simpelste van de drie dingen die nodig zijn om te lezen. De tekst is een vast gegeven, een verzameling woorden op een bepaalde volgorde. Of we de tekst voor de eerste keer of de duizendste keer lezen, hij blijft hetzelfde. Misschien ervaar je hem anders bij de duizendste lezing – maar dat ligt aan de lezer, die we zo gaan bespreken.

Het enige wat we kunnen zeggen over de tekst is dat hij tot stand is gekomen door de schrijver. De auteur had een bedoeling, en uit die bedoeling kwam de tekst voort. We hebben helaas geen garantie dat de tekst precies zegt wat de auteur wilde zeggen – we schrijven allemaal wel eens onduidelijk. We hebben ook geen garantie dat de tekst eruit ziet zoals de auteur had gehoopt. Maar we

weten zeker dat de tekst bestaat omdat de auteur een bedoeling had. En vaak zijn we juist geïnteresseerd in die bedoeling.

Een lezer

De lezer is de meest variabele van de drie zaken, want ieder mens is uniek. Als twee willekeurige mensen dezelfde tekst lezen, komen ze dan altijd tot dezelfde conclusie? Nee, zeker niet. Net zoals dat de auteur een heleboel zaken onbewust in de tekst zet, lezen ook wij een heleboel zaken in de tekst.

Als je leest, spelen een heel aantal persoonlijke dingen een rol in wat je begrijpt. Je cultuur speelt een rol, je kennis. Je vooroordelen en je persoonlijkheid. Je huidige situatie, noem het maar op. Denk maar mee. Het verhaal van het offer van Isaak leest heel anders voor een vader dan voor een zoon. Een moeder heeft andere gevoelens bij het verhaal van Ruth en Noömi dan een dochter. Mensen die in slavernij leven halen veel troost uit de Exodus. Mensen in vrijheid kunnen zich die gevoelens veel moeilijker voorstellen.

Die voorbeelden gaan alleen over je situatie. Kennis speelt net zo'n belangrijke rol. Snap je de profetieën van het Oude Testament als je nooit van Jezus hebt gehoord? Snap je de uitdrukking 'het bloed van een lam' als je nog nooit van offers hebt gehoord? Vooroordelen zijn net zo invloedrijk. Atheïsten zien allereerste tegenstrijdigheden in de Bijbel, christenen denken daar heel anders over. De slavenhouders van vroeger vonden allereerste teksten die slavernij goedpraatten, juist vanwege hun vooroordeel dat slavernij oké was.

Nu hebben we het tot nu toe over een lezer als een persoon, maar lezers zijn ook regelmatig een gemeenschap. Dit verklaart voor een groot gedeelte de verschillen tussen de christelijke kerken.

Als adventisten – samen – lezen wij de Bijbel op een bepaalde manier. Met onze eigen adventistische cultuur, onze vooroordelen, onze situatie en onze kennis. Andere geloofsgemeenschappen lezen de Bijbel weer met hun eigen cultuur, kennis, vooroordelen etc.

In onze geloofspunten erkennen we hoe belangrijk de gemeenschap is als lezer.

In de preambule van de geloofspunten staat dat de geloofspunten aangepast kunnen worden 'wanneer **de kerk** door de heilige Geest tot een beter begrip van de Bijbel wordt geleid of betere woorden vindt om het onderwijs van Gods heilig woord uit te drukken'.

Een interpretatie

Zo hebben we het schema bijna compleet. We hebben de wereld achter de tekst die een tekst die daarin geschreven wordt verlicht. We hebben de tekst en de lezer, en samen creëren ze een interpretatie van een tekst. Interpretaties verschillen heel erg van elkaar, afhankelijk van de lezers. Toch zouden wij wel heel graag willen dat er enige overeenkomst zou zijn in de interpretaties. Het wordt heel onhandig als alle zesduizend adventisten in Nederland een andere interpretatie hebben van elke tekst in de Bijbel. Laat staan de twintig miljoen adventisten wereldwijd!

Daarom is het goed om na te denken hoe we goed kunnen lezen. Lees snel verder om daar meer over te leren.

Schema van interpretatie

Het interpreteren van een tekst is nog best ingewikkeld. De wereld achter de tekst, de tekst zelf en de lezer spelen allemaal een rol bij het lezen.

De tekst Het tastbare resultaat van de opzet van de schrijver

Een lezer Cultuur, kennis, vooroordelen, persoonlijkheid, situatie ...

Hoe interpreteer je de Bijbel?

Lezen blijkt een ingewikkelde bezigheid.

De Bijbel is zo lang geleden geschreven in een heel andere cultuur. Die goed te interpreteren en toe te passen in onze tijd en cultuur is dubbel zo ingewikkeld. Toch is het mogelijk. Als je eenmaal de strategie door hebt is het een stuk minder ingewikkeld.

Eén van de handigste manieren om de Bijbel goed te interpreteren is aan de hand van universele principes. Dat is een manier om te gaan van 'wat het betekende' naar 'wat het betekent'.

De grondslag hiervoor is theologisch. We geloven dat de Bijbel geschreven is voor een bepaalde tijd, in een bepaalde cultuur. Maar we geloven ook dat de Bijbel alle culturen en tijden overstijgt en altijd tot alle mensen, spreekt. Er moet dus een betrouwbare manier zijn om van de woorden voor de mensen toen tot de lessen voor ons nu te komen.

Voorbeeld

Misschien helpt een voorbeeld. In Kolossenzen 4:17 schrijft Paulus 'En zeg tegen Archippus: "Let erop dat u de taak die u van de Heer hebt ontvangen, ook vervult."' Nu leeft Archippus al

lang niet meer, en we weten bijzonder weinig van deze man. We hebben geen idee welke taak hij had, dus kunnen we eigenlijk heel weinig met het interpreteren van deze tekst. Toch zouden we er vandaag de dag wel wat mee kunnen doen. Hoewel het heel gewoon over een zekere Archippus gaat, zit er achter de tekst een principe: volharden in de taken die je van de Heer hebt ontvangen. Archippus moest volharden in zijn taak, maar ook wij hebben taken van de Heer. Zouden we daarin ook moeten volharden? Dat zou best een goede betekenis zijn van de woorden van Paulus in onze levens.

In het voorbeeld gingen we dus van 'wat het betekende' (Archippus moet volharden) naar 'wat het betekent' (wij zouden allemaal moeten volharden in onze taken van de Heer). Hoe deden we dat precies? Het was heel simpel, maar tegelijk ook best lastig. Het is een proces van vijf stappen, die op de volgende pagina uitgebeeld zijn.

1 Simpele betekenis

Hoewel het woord simpel hier staat, is deze stap niet altijd simpel. Hier moeten we heel goed gaan nadenken over wat de echte betekenis is van de tekst, in de oorspronkelijke situatie voor de oorspronkelijke lezers. Om dit goed te doen moet je de taal, de cultuur, de doelgroep en de auteur bestuderen. En je moet de geschiedenis kennen. Maar uiteindelijk, na hard werken, kun je goed begrijpen wat de simpele betekenis is van de tekst.

2 Dieper principe

De simpele betekenis is belangrijk, maar dat was de betekenis voor de eerste lezers. Wij kijken over hun schouders mee, en onze situatie, cultuur en taal is anders. De simpele betekenis is niet altijd van toepassing op ons, dus moeten we dieper graven. Hier zien we het werk van de heilige Geest in de Bijbel, de cultuur- en tijd overschrijdende principes die aan de grondslag liggen. Onder de simpele betekenis, zit een eeuwig principe. Als we dat te pakken hebben, komen we een stap dichtbij de betekenis voor ons.

3 Originale situatie

De tekst speelt in op een bepaalde situatie en deze situatie moeten we snappen om de tekst goed te begrijpen. 'Keer morgen om en trek de woestijn weer in' was goed advies voor de Israëlieten in Numeri 14:25. Maar in onze situatie is het meestal niet heel nuttig om de woestijn in te trekken.

4 Vergelijkbare situatie

Als we de originele situatie duidelijk voor ogen hebben, moeten wij een vergelijkbare situatie voor ons vinden. Een situatie waarin de bijbeltekst toepasbaar is. Numeri 14:25 zou u kunnen toepassen als uw tomtom het niet doet, maar een betere situatie is wanneer wij niet naar God luisteren.

5 Context, algemeen en specifiek

Als we een principe hebben, en we hebben dat kunnen vertalen naar een vergelijkbare situatie, dan komen we al heel dicht bij de betekenis van de tekst voor ons. Alleen, we moeten het plaatsen in een context. Dat verschilt ook per persoon en per groep. De manier waarop je een principe toepast hangt heel erg van de context af waarin je dat toepast. Zo moet je dus op zoek naar de beste toepassing van het diepere principe in de context waarin je je bevindt.

Wat het betekent

Als je dit proces doorloopt, kom je uiteindelijk tot de beste interpretatie van de tekst voor uw tijd, en uw cultuur.

Laten we als voorbeeld eens een van de teksten over slavernij proberen goed te interpreteren. We gaan kijken naar deze tekst:

Wanneer iemand zijn slaaf of slaavin met een stok slaat en hij of zij sterft ter plekke, dan moet er vergelding plaatsvinden. Als de slaaf of slaavin nog enkele dagen in leven blijft, gaat de eigenaar vrijuit; door het verlies van zijn eigendom is hij genoeg gestraft. (Exodus 21:20–21)

1 Simpele betekenis

De simpele betekenis speelt zich af in de context van een cultuur van verregaande slavernij. In deze slavernij worden slaven heel slecht behandeld – ze zijn immers eigendom. De slavenhouders gaan niet goed met deze mensen om. De Bijbel bespreekt het slaan van slaven, wat algemeen voorkomt, en stelt daar beperkingen aan. Een slavenhouder mag een slaaf slaan, maar niet zo erg dat de slaaf meteen sterft. Als dat gebeurt moet de slavenhouder gestraft worden.

Mocht de slaaf nog een paar dagen blijven leven, dan is dat minder erg, en is het verlies van de kostbare slaaf al straf genoeg.

2 Dieper principe

Er zijn verschillende mogelijke diepere principes. In een cultuur van vergaand misbruik van slaven, zegt de Bijbel juist: 'Je mag ze niet doodslaan.' Wij houden geen slaven, en misbruiken ze dus ook niet. Deze simpele betekenis heeft geen invloed op hoe wij onze levens leiden.

Maar de diepere betekenis wel. Een principe dat naar voren komt is zorg voor mensen waarvoor je verantwoordelijk bent. Als jij verantwoordelijk bent

voor iemand, dan moet je, ook al doet iedereen om je heen het anders, zorgen voor die persoon.

3 Originele situatie

De originele situatie betreft slavernij.

4 Vergelijkbare situatie

Er zijn een aantal vergelijkbare hedendaagse situaties waarin we verantwoordelijk zijn voor mensen. We kunnen denken aan de mensen die wij in dienst hebben, of aan de mensen die onze apparaten maken in het verre oosten, of zelfs aan hoe we omgaan met onze kinderen.

Er zijn tal van mogelijkheden, maar voor dit voorbeeld kijken we specifiek naar mensen die wij in dienst hebben.

5 Algemene of specifieke context

Als we het principe van 'zorgen voor de mensen waarvoor je verantwoordelijk bent' zien in de context van een arbeidsrelatie, gaan we liefdevol en zorgzaam om met onze werknemers. We denken aan de gevolgen van onze, vaak economisch gedreven, beslissingen. We kijken welke invloed we hebben op hun gezinsleven. Misschien sturen we ze een keer eerder naar huis, of geven we hun een salarisverhoging. Misschien geven we hun een tweede kans, ook al zouden we hen kunnen ontslaan.

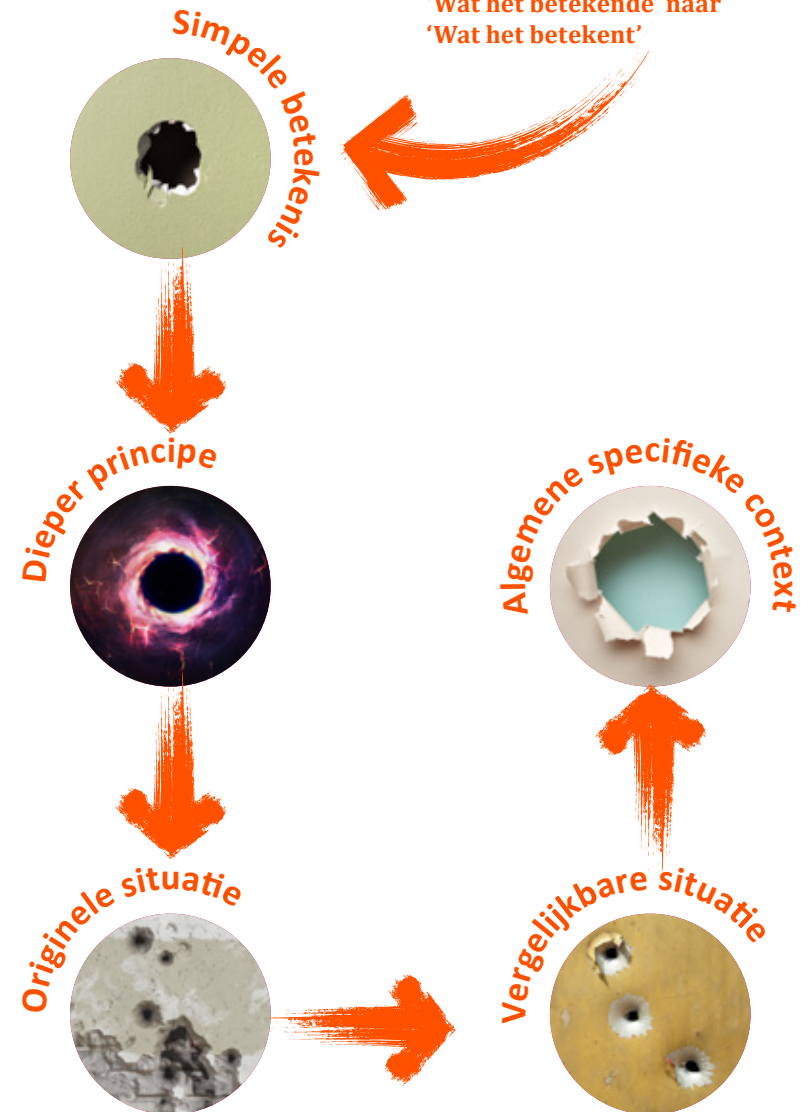
Conclusie

Zo zien we dus dat een tekst die eigenlijk gaat over iets heel anders ook vandaag de dag goed toegepast en geïnterpreteerd kan worden. Slavernij is misschien niet meer aan de orde, maar Exodus 21:20–21 kan een rol van betekenis spelen in onze levens.

Hoe interpreteer je de Bijbel wel?

Dit schema is een goede manier om van de simpele betekenis voor de lezers van toen tot de hedendaagse betekenis te komen.

Universele principes van 'Wat het betekende' naar 'Wat het betekent'

Meer informatie
www.adventist.nl/lezen

KERKGENOOTSCHAP DER
ZEVENDE-DAGS
ADVENTISTEN

Amersfoortseweg 18, 3712 BC, Huis ter Heide

telefoon 030 6939375

e-mail info@adventist.nl

web www.adventist.nl

twitter [@adventist_nl](https://twitter.com/adventist_nl)

facebook facebook.com/zevendedagsadventisten

youtube youtube.com/zevendedagsadventisten